

DIS CRIFST 18 febr. 2026

Știința și rolul ei în Unire: Pași și Personalități

Marii oameni de știință ai României – de la Unirea Principatelor la Marea Unire din 1918

<https://www.crist.ro/marii-oameni-de-stiinta-ai-romaniei-de-la-unirea-principatelor-la-marea-unire-din-1918-2/>

știința a favorizat procesul de unire

Academia Romană a primit între 1866 – 1919, **336 membri**,
44 în 1919, 10 în 1920, 12 în 1921

O treime oameni de știință:

34 arhitecți, botanici, chimiști, 7 ingineri, 13 matematicieni, 8 fizicieni,
14 geologi-geografi-generalii, 31 medici 5 zoologi,

restul istorici, scriitori, juriști, oameni de cultură

Viorel Gaftea
gaftea@gmail.com

<https://www.racai.ro/about-us/racai-staff/dr-viorel-gaftea/>

PRECEDENTE ISTORICE PENTRU 1859-1877-1918

Uniri istorice pentru a forma state-națiuni (pentru țări care au provenit din mai multe teritorii) avem în câteva exemple clasice, cum ar fi:

1853 Războiul Crimeii – 28 martie 1853 până în 1856 - Pacea Paris, independența (de facto) față de Rusia și Imperiul Otoman,

1871: Unificarea numeroaselor state germane (Prusia, Bavaria, Saxonia, Württemberg etc.)

Rezultat: Imperiul German - Bază: limbă, cultură, economie comună

1859: Unificarea Moldovei și Țării Românești, -

1918: Unificarea cu Transilvania, Bucovina și Basarabia

Rezultat: statul național românesc modern

1861: Unificarea multor principate și regate (Piemont-Sardinia, Napoli, Toscana etc.)

Bază: mișcarea națională (Risorgimento)

1830–1912: Grecia Unificarea teritoriilor populate de greci după independența față de stăpânirea otomană a Imperiului

Naționalism treptat și unificare

1918: Polonia -Reunificarea după împărțirile dintre Rusia, Prusia și Austria

Reînființarea statului polonez

1918: Cehoslovacia Unificarea cehilor și slovacilor - (Separare pașnică în 1993)

Serbia (Unificarea teritoriilor slave de sud în secolele XIX-XX)

Alte situații : RDG Germania cu RFG 1990, Yemen (Yemenul de Nord și de Sud, 1990)

Caracteristici comune ale unor astfel de uniri - unificări

Limbă/cultură/istorie comună, mișcări naționale, reforme politice și administrație modernă: adesea susținute de legături economice și de infrastructură comună.

DAR au fost și dezintegrări: URSS, Yugoslavia, etc

PAȘI – CONTEXTUL – SUPORTUL - CONDITII

În fiecare domeniu o știință specifică a favorizat procesul de unire.

Reforme tehnico administrative înfăptuite după 1859, după 1877 apoi după 1918

-reforme tehnico-administrative, adică modernizarea statului, a administrației, infrastructurii și instituțiilor (poștă, poliție, armată).

După 1859 (Unirea Principatelor Române)

În contextul: Unirea Moldovei și Țării Românești sub Alexandru Ioan Cuza → 1. este nevoie de un stat modern, unitar.

Reforme importante:

Unificarea administrației

– un singur guvern, o singură capitală (București), o singură armată.

Legea comunală și legea județeană (1864)

– organizarea teritoriului în județe, plăși și comune;

– apar primăriile și consiliile locale.

Reforma agrară (1864)

– desființarea clăcii, împrăștierea țăranilor.

Reforma învățământului

– școala primară obligatorie și gratuită.

Modernizarea infrastructurii

– primele căi ferate, drumuri, servicii poștale și telegrafice.

👉 **Rezultat:** formarea unui stat modern și centralizat.

După 1877 (Independența de stat – 1878)

Context: România devine stat independent → nu mai depinde de Imperiul Otoman.

Reforme și măsuri:

Consolidarea administrației statului independent

- instituții proprii, funcționari specializați.

Modernizarea armatei

- organizare, dotare, academii militare.

Dezvoltarea infrastructurii

- extinderea rețelei de căi ferate;

- modernizarea porturilor (mai ales Constanța).

Reforma monetară

- adoptarea leului ca monedă națională.

Reforma juridică și administrativă

- legi moderne inspirate din Occident.

👉 **Rezultat:** întărirea statului român independent și integrarea economică europeană.

După 1918 (Marea Unire)

Context: Unirea Transilvaniei, Basarabiei și Bucovinei cu România → teritoriu mult mai mare, cu sisteme administrative diferite.

Reforme majore:

Unificarea administrativă

- extinderea administrației românești pe întreg teritoriul;
- împărțirea unitară în județe.

Reforma agrară (1921)

- împroprietărirea masivă a țăranilor;
- reducerea marilor proprietăți.

Unificarea legislativă

- aceleași legi în toate provinciile.

Dezvoltarea infrastructurii

- căi ferate, drumuri, poștă, telecomunicații în noile provincii.

Reorganizarea administrației și a funcționarilor

- integrarea elitelor locale în statul român.

👉 **Sinteză:** crearea și consolidarea României Mari.

1859 → unificare și modernizare internă

1877 → consolidarea statului independent

1918 → unificare administrativă și legislativă a României Mari

IMPACTUL EFECTIV ÎN SOCIETATE

1. **După 1859** – Unirea Principatelor Române

Scop: formarea statului român modern

Măsuri - reforme: Unificarea administrației (un guvern, o capitală, o armată)

Legea comunală și județeană (1864)

→ județe, plase, commune – respectiv → primării și consilii locale

Reforma agrară (1864)

→ desființarea clăcii, împroprietărirea țăranilor

Reforma învățământului

→ școală primară obligatorie

Dezvoltarea infrastructurii

→ drumuri, căi ferate, poștă, telegraf

Rezultat: stat centralizat și modernizat

2. **După 1877** – Independența de stat

Scop: consolidarea statului independent

Măsuri-reforme: Organizarea administrației statului independent

Modernizarea armatei

Dezvoltarea infrastructurii

→ căi ferate, porturi (Constanța)

Reforma monetară

→ leul – monedă națională

Modernizarea instituțiilor și legislației

Rezultate: stat suveran, integrat economic și politic în Europa

După 1918 – Marea Unire

Scop: integrarea noilor provincii

Măsuri-reforme: Unificarea administrativă

→ organizare unitară pe județe

Reforma agrară (1921)

→ împrăștiere masivă

Unificarea legislativă

Extinderea infrastructurii

→ drumuri, căi ferate, comunicații

Reorganizarea administrației și a funcționarilor

Rezultat: consolidarea României Mari

de reținut

1859 → unificare și modernizare

1877 → consolidare și independență

1918 → integrare și unificare națională

Rolul științei în societate, în procesele unificatoare

Știința:

explică lumea și fenomenele din jurul nostru pe baze obiective;
ajută la rezolvarea problemelor comune (sănătate, climă, energie, hrană);
creează progres tehnologic și economic;
reduce diferențele dintre state, pentru că se bazează pe colaborare, nu pe granițe.

Cunoașterea științifică este universală: o formulă, o descoperire sau un tratament medical este valabil oriunde în lume.

Ramuri ale științei care au contribuit la unirea țărilor și teritoriilor

1. Științele naturii (fizică, chimie, biologie)

Cercetările se fac adesea în echipe internaționale.

2. Științele medicale

Combat bolile la nivel global (pandemii, cancer, boli rare, războaiele).

Organizații noi coordonează eforturi între multe țări.

Sănătatea devine un interes comun care depășește granițele politice.

3. Științele sociale (sociologie, economie, științe politice)

Analizează relațiile dintre state, imperii, migrația, cooperarea internațională.

Ajută la construirea de politici comune (ex.: Europa).

Contribuie la înțelegere culturală și reducerea conflictelor.

4. Geografia

Studiază teritoriile, resursele și relațiile spațiale.

Ajută la gestionarea frontierelor, resurselor comune (ape, munți).

Este esențială pentru cooperarea regională.

5. Știința mediului

Problemele de mediu nu țin cont de granițe (poluare, schimbări climatice).

Forțează statele să colaboreze prin tratate și proiecte comune.

Un exemplu clar de interdependență globală.

6. Tehnologia și informatica

Conectează oamenii instant, indiferent de țară.

Permite colaborare științifică, economică și culturală.

Reduce distanțele și barierele de comunicare.

Concluzii

Știința:

- unește prin cunoaștere comună,

- crează limbaj universal,

- încurajează cooperarea în locul conflictului.

Pe scurt, acolo unde politica mai des separă, știința are tendința să apropie

Transportul, comunicațiile și infrastructura sunt esențiale și meritau menționate clar. Ele sunt chiar printre cele mai puternice „forțe de unire” între țări și teritorii.

Transportul (științe ingineresti + geografie)

Drumurile, căile ferate, porturile și aeroporturile leagă fizic statele între ele.

Proiectele de infrastructură transfrontalieră (autostrăzi, poduri, tuneluri) cer cooperare între guverne.

Exemple: coridoare noi europene de transport, rute maritime internaționale.

👉 Fără transport, cooperarea economică și culturală ar fi imposibilă.

Comunicațiile (telecomunicații, poștă, telegraf)

Internetul, telefonul, sateliții elimină distanța.

Permit schimb rapid de informații științifice, armată, economice și culturale.

Creează o „rețea globală” în care statele devin interdependente.

Infrastructurile (inginerie civilă, energetică)

Rețelele de drumuri, cale ferată, telegraf, energie, gaze, apă și date traversează granițe.

Necesită standarde comune și acorduri internaționale.

Contribuie la stabilitate și dezvoltare regională.

Rolul științei în aceste domenii

Ingineria proiectează soluțiile tehnice.

Fizica și matematica asigură funcționarea sigură.

Geografia ajută la amplasare și planificare.

Știința economică și sociologia analizează impactul social și politic.

Transportul, comunicațiile și infrastructurile:

apropie statele fizic și informațional;

stimulează comerțul și mobilitatea;

transformă cooperarea într-o necesitate, nu într-o opțiune.

Practic, **știința oferă „scheletul”, iar infrastructura este ceea ce conectează**, ține țările conectate în viața de zi cu zi.

...ce leagă comunitățile umane:

Cultura

Limba, tradițiile, valorile și obiceiurile comune creează identitate.

Schimburile culturale (artă, muzică, literatură, fotografia) apropie popoarele.

Educația joacă aici un rol uriaș: școlile și universitățile formează punți între comunități.

Educația

Răspândește cunoașterea și gândirea critică.

Programele internaționale (schimburi de elevi/studenti) creează legături durabile.

Oamenii educați cooperează mai ușor, chiar dacă vin din medii diferite.

Economia

Comerțul și piața muncii creează dependență reciprocă între comunități.

Investițiile și proiectele comune obligă la colaborare.

Prosperitatea unește mai eficient decât constrângerea.

Valorile și drepturile comune

Respectul pentru drepturile omului, libertate, justiție.

Aceste valori permit conviețuirea pașnică între comunități diferite. Ele stau la baza organizațiilor și alianțelor internaționale.

Solidaritatea și cooperarea

Ajutorul în situații de criză (dezastre naturale, pandemii).

Organizațiile umanitare creează legături directe între oameni, nu doar între state.

Empatia și responsabilitatea comună sunt „liantul invizibil”.

Concluzii

Comunitățile umane sunt legate prin:

- cunoaștere (știință, educație), conectare (transport, comunicații),
- interacțiune (economie), identitate (cultură),
- valori comune (drepturi, solidaritate).

DOAR astfel pot da consistență și trăire UNIRII !

Care e rolul științei și ce ramuri ale acesteia determină unirea unor țări sau teritorii

Reforme tehnico administrative înfăptuite după 1859, după 1877 apoi după 1918

modernizarea statului, a administrației, infrastructurii și instituțiilor.

După 1859 (Unirea Principatelor Române)

Context: Unirea Moldovei și Țării Românești sub Alexandru Ioan Cuza → nevoie de un stat modern, unitar.

Reforme importante:

Unificarea administrației

– un singur guvern, o singură capitală (București), o singură armată.

Legea comunală și legea județeană (1864)

– organizarea teritoriului în județe, plăși și comune;

– apar primăriile și consiliile locale.

Reforma agrară (1864)

– desființarea clăcii, împrăștierea țăranilor.

Reforma învățământului

– școala primară obligatorie și gratuită.

Modernizarea infrastructurii

– primele căi ferate, drumuri, servicii poștale și telegrafice.

👉 Rezultat: formarea unui stat modern și centralizat.

După 1877 (Independența de stat – 1878)

Context: România devine stat independent → nu mai depinde de Imperiul Otoman.

Reforme și măsuri:

Consolidarea administrației statului independent

- instituții proprii, funcționari specializați.

Modernizarea armatei

- organizare, dotare, academii militare.

Dezvoltarea infrastructurii

- extinderea rețelei de căi ferate;

- modernizarea porturilor (mai ales Constanța).

Reforma monetară

- adoptarea leului ca monedă națională.

Reforma juridică și administrativă

- legi moderne inspirate din Occident.

👉 Rezultat: întărirea statului român independent și integrarea economică

După 1918 (Marea Unire)

Context: Unirea Transilvaniei, Basarabiei și Bucovinei cu România → teritoriu mult mai mare, sisteme diferite.

Reforme majore:

Unificarea administrativă

- extinderea administrației românești pe întreg teritoriul;
- împărțirea unitară în județe.

Reforma agrară (1921)

- împroprietărirea masivă a țăranilor;
- reducerea marilor proprietăți.

Unificarea legislativă

- aceleași legi în toate provinciile.

Dezvoltarea infrastructurii

- căi ferate, drumuri, poștă, telecomunicații în noile provincii.

Reorganizarea administrației și a funcționarilor

- integrarea elitelor locale în statul român.

👉 **Sinteză** Rezultate: crearea și consolidarea României Mari.

1859 → unificare și modernizare internă

1877 → consolidarea statului independent

1918 → unificare administrativă și legislativă a României Mari

Reforme tehnico-administrative în România (1859 – 1877 – 1918)

1 **După 1859** – Unirea Principatelor Române - **Scop:** formarea statului român modern

Măsuri: Unificarea administrației (un guvern, o capitală, o armată)

Legea comunală și județeană (1864) / → județe, plăși, comune → primării și consilii locale

Reforma agrară (1864)

→ desființarea clăcii, împrăștierea țăranilor - Reforma învățământului

→ școală primară obligatorie

Dezvoltarea infrastructurii = → drumuri, căi ferate, poștă, telegraf

Rezultat: stat centralizat și modernizat

2 **După 1877** – Independența de stat **Scop:** consolidarea statului independent

Măsuri: Organizarea administrației statului independent

Modernizarea armatei

Dezvoltarea infrastructurii → căi ferate, porturi (Constanța)

Reforma monetară → leul – monedă națională

Modernizarea instituțiilor și legislației

Rezultat: stat suveran, integrat economic și politic în Europa

3 **După 1918** – Marea Unire **Scop:** integrarea noilor provincii

Măsuri:

Unificarea administrativă → organizare unitară pe județe

Reforma agrară (1921) → împrăștiere masivă

Unificarea legislativă

Extinderea infrastructurii → drumuri, căi ferate, comunicații

Reorganizarea administrației și a funcționarilor

Rezultat: consolidarea României Mari

Idei de reținut

1859 → unificare și modernizare

1877 → consolidare și independență

1918 → integrare și unificare națională

Personalități - Oameni de știință români (1853-1920): Principate și Transilvania

Perioada 1853-1920 marchează unirea Principatelor (1859), independența (1877) și Marea Unire (1918), influențând mobilitatea savanților între regiuni.

Mulți au studiat la Paris, Viena sau Berlin, aducând cunoștințe moderne.

Surse principale create: Enciclopedia României, biblioteci academice (Academia Română). Pentru detalii suplimentare, recomand arhivele sau muzee dedicate (ex, Racoviță).

Iată o **listă selectivă cu oameni de știință români activi între 1853 și 1920**, împărțiți pe regiuni (Principatele Muntenia și Moldova, ulterior România post-1859, și Transilvania sub dominație austro-ungară). Am inclus realizările principale, bazate pe contribuții științifice notabile din perioada respectivă. Lista nu este exhaustivă, ci se concentrează pe figuri proeminente.

Principate (Muntenia, Moldova, România post-unire 1859)

Acești savanți au activat în universități din București, Iași sau Cluj (după 1918), contribuind la educație în științe poduri, construcții, matematică, medicină, fizică și chimie.

Spiru Haret (1851-1912) -Matematician și astronom.

Realizări: Reformă educațională majoră ca ministru (1897-1910); lucrări în mecanica cerească (teza "Mecanica socială", 1910); director al Observatorului Astronomic din București.

Ion I.C. Brătianu (1821-1891, activ post-1853)

Chimist și inginer.

Realizări: Cercetări în chimia organică; fondator al primei fabrici de bere modernă la București (1870); contribuții la industrializarea chimică.

Petru Groza (1884-1958, activ din 1907) -Geolog (deși cariera sa majoră e ulterioară, explorări timpurii).

Realizări: Studii geologice în Munții Apuseni și Oltenia (anii 1910); hărți geologice pentru resurse minerale.

Grigore Antipa (1850-1944) -Biolog marin și naturalist.

Realizări: Expediții în Marea Neagră (1893-1910); fondator al Muzeului de Istorie Naturală Grigore Antipa (1933, bazat pe colecții din perioada 1890-1920); studii asupra faunei acvatice.

Emil Racoviță (1868-1947)

Speolog și biolog.

Realizări: Expediția în Antarctica (1897-1899) pe "Belgica"; fondator al primei stații speologice din lume la Cluj (1920); peste 30 de peșteri explorate în România (Scărișoara, 1894).

Transilvania (sub Austro-Ungaria până în 1918)

Savanți activi la universități din Cluj, Sibiu sau Viena, adesea în condiții dificile, contribuind la științele naturale și matematică.

Eugeniu de Savu (1841-1916) - Matematician.

Realizări: Lucrări în geometrie analitică; profesor la Cluj; contribuții la algebra superioară (anii 1880-1900).

Ioan Cantacuzino (1863-1934)

Bacteriolog (studiile timpurii în Transilvania și Paris).

Realizări: Institutul Bacteriologic din București (influențat de formarea sa); vaccin anti-holerici (1913); pionier în imunologie (anii 1890-1910).

Ștefan Procopiu (1877-1942) - Fizician.

Realizări: Descoperirea efectului Procopiu (magneto-optic, 1913); efectul Giua-Procopiu în spectroscopie; cercetări în magnetism la Iași (dar originar transilvănean, activități pre-1920).

Victor Babeș (1854-1926) - Patolog și microbiolog.

Realizări: Coautor al primului tratat de bacteriologie (cu Koch, 1885); peste 800 de lucrări; descoperiri în rabie și paralizia infantilă; fondator al Institutului de Patologie din București (1887).

Lucian Blaga (1895-1961, activ științific timpuriu)

Filosof cu contribuții științifice (geologie și astronomie).

Realizări: Studii geologice în Transilvania (anii 1910); lucrări în filosofia științei ("Fenomenologia culturii", dar bazate pe observații empirice pre-1920).

Anghel Saligny

(n. [19 aprilie 1854](#), [Liești](#), [Moldova](#) – d. [17 iunie 1925](#), [București](#), [România](#)) a fost [academician](#), [inginer constructor](#), inventator și inovator, [ministru](#) și [pedagog român](#)

Ioan Bianu

(n. [8 septembrie 1856](#), [Făget](#), [Imperiul Austriac](#) – d. [13 februarie 1935](#), [București](#), [România](#)) a fost un [filolog](#) și [bibliograf](#) român, membru titular și președinte al [Academiei Române](#).

Dimitrie Leonida

(n. [23 mai 1883](#), [Fălticeni](#) – d. [14 martie 1965](#)) a fost un inginer, specialist în energetică, profesor universitar, om de știință [român](#).

Dimitrie Gusti (n. [13 februarie 1880](#), [Iasi](#), [România](#) – d. [30 octombrie 1955](#), [București](#), [România](#)), a

fost [sociolog](#), [etnolog](#), [istoric](#), [filosof](#), [voluntarist](#) și [etician](#) român.

Emmanuel de Martonne, geograful care a trasat granițele României Mari

(n. Chabris, 1 aprilie 1873 †Sceaux, 24 iulie 1955),

Nu trebuie uitați:

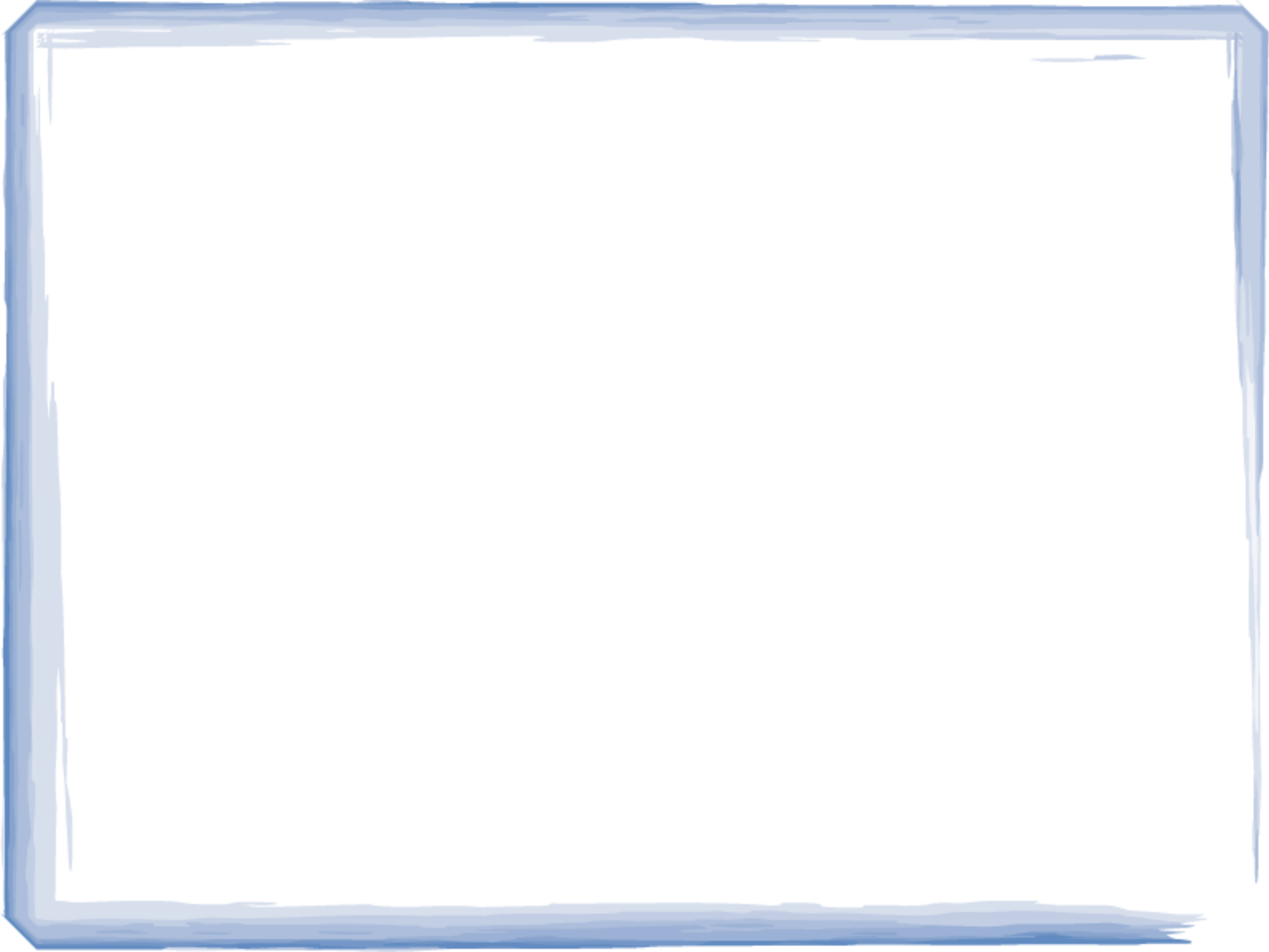
Titu Maiorescu, (n. [15 februarie 1840](#), [Craiova](#), [România](#) – d. [18 iunie 1917](#), [București](#), [România](#)) a fost un [academician](#), cel de-al 23-lea [prim-ministru](#) al [României](#) între [1912](#) și [1914](#), ministru de interne, membru fondator al [Academiei Române](#), personalitate remarcabilă a României

Mihai Eminescu, 15 ian [1850](#), [Botoșani](#), [Moldova](#) d. [15 iunie 1889](#), [București](#), [România](#)) a fost un [poet](#), [prozator](#) și [jurnalist român](#), considerat cea mai influentă personalitate a vremii

George Coșbuc (n. [20 septembrie 1866](#), [Hordou](#), [Imperiul Austriac](#) – 9 mai [1918](#), [București](#))

Vasile Alecsandri^[7] (n. [21 iulie/2 august 1821](#), [Bacău](#), [Moldova](#) – d. [22 august/3 septembrie 1890](#), [Mircești](#), [România](#)) a fost un poet, dramaturg, folclorist, om politic, ministru, diplomat, membru fondator al [Academiei Române](#)

Si a nu uita **Hurmuzescu, Gerota, Carol Davila**. Stefan Hepites

UNIREA PRINCIPATELOR (1859)

— Granita Principatelor înainte de Unire

— Granita „Principatelor Unite ale Moldovei și Valahiei” (ROMANIA din 1866)

